

TIETOSUOJAVALTUUTETUN
TOIMISTO

Lasten ja nuorten henkilötietojen käsittely yhdistystoiminnassa

Ylitarkastaja Oona Ojajärvi

27.10.2022

Esityksen sisältö

*** Yleisesti tietosuojasta

🔒 Keskeisiä käsitteitä

👤 Lasten erityisasema tietosuoja-asetuksessa

📋 Tietosuojaperiaatteet

✓ Sisäänrakennettu ja oletusarvoinen tietosuoja

⚖️ Käsittelyn lainmukaisuus

👤 Rekisteröidyn oikeudet

🗨️ Muita keskeisiä tietosuoja-asetuksen säännöksiä

Yleisesti tietosuojasta

- Jokaisella on oikeus henkilötietojensa suojaan. Tietosuoja on perusoikeus, joka turvaa rekisteröidyn oikeuksien ja vapauksien toteutumisen henkilötietojen käsittelyssä.
- Tietosuojalainsäädäntö osoittaa, milloin ja millä edellytyksillä henkilötietoja voidaan käsitellä.
- Tietosuojalainsäädäntö Suomessa
 - EU:n yleinen tietosuoja-asetus (EU) 2016/679 (jäljempänä tietosuoja-asetus tai TSA; englanniksi General Data Protection Regulation, GDPR)
 - Kansallinen tietosuojalaki (1050/2018)
 - Erityislainsäädäntö ja muu huomioon otettava lainsäädäntö (esim. yhdistyslaki 503/1989)

Keskeisiä käsitteitä

- **Henkilötieto** – kaikki tunnistettuun tai tunnistettavissa olevaan luonnolliseen henkilöön liittyvät tiedot (esim. nimi, kotiosoite, sähköpostiosoite (etunimi.sukunimi@yritys.com), puhelinnumero, henkilötunnus, IP-osoite, auton rekisterinumero, valokuva (jos henkilö on siitä tunnistettavissa))
- **Henkilötietojen käsittely** – kaikki henkilötietoihin kohdistuvat toimenpiteet (esim. henkilötietojen kerääminen, tallentaminen, säilyttäminen, muokkaaminen tai muuttaminen, käyttäminen, siirtäminen, luovuttaminen, poistaminen)
- Henkilötietojen käsittelyn osapuolet
 - **Rekisteröity** – luonnollinen henkilö, jota henkilötieto koskee
 - **Rekisterinpitäjä** – määrittelee henkilötietojen käsittelyn tarkoitukset ja keinot (esim. jäsenistään tietoja keräävä yhdistys)
 - **Henkilötietojen käsittelijä** – käsittelee henkilötietoja rekisterinpitäjän lukuun (esim. ulkoistetut palkanhallinnan prosessit, IT-palveluntarjoajan yleinen tietotekninen tuki)
- **Lapsi** – Kaikki alle 18-vuotiaat henkilöt

Lasten erityisasema tietosuoja-asetuksessa

- Tietosuoja-asetuksessa annetaan erityistä suojaa lasten henkilötiedoille.
- Kyse aikuisväestöä heikommassa asemassa olevasta ryhmästä, joka tarvitsee erityistä suojelua. (TSA johdanto-osan 58 ja 75 kappaleet)
- Lapset eivät välttämättä ole kovin hyvin perillä henkilötietojen käsittelyyn liittyvistä riskeistä, seurauksista, asianmukaisista suojaustoimista tai omista oikeuksistaan. Erityistä suojaa olisi sovellettava *etenkin* lasten henkilötietojen käyttämiseen markkinointitarkoituksiin tai henkilö- tai käyttäjäprofiilien luomiseen ja lapsia koskevien henkilötietojen keräämiseen, kun käytetään suoraan lapsille tarjottuja palveluja. (TSA johdanto-osan 38 kappale)

Keskeisiä tietosuoja-asetuksen säännöksiä

Tietosuojaperiaatteet

- Tietosuojaperiaatteiden (TSA 5 artikla) mukaan henkilötietoja on:
 - Käsiteltävä lainmukaisesti, asianmukaisesti ja rekisteröidyn kannalta läpinäkyvästi (**lainmukaisuus, kohtuullisuus ja läpinäkyvyys**)
 - Kerättävä ja käsiteltävä tiettyä, nimenomaista ja laillista tarkoitusta varten (**käyttötarkoitussidonnaisuus**)
 - Kerättävä vain tarpeellinen määrä henkilötietojen käsittelyn tarkoitukseen nähden (**tietojen minimointi**)
 - Päivitettävä aina tarvittaessa: epätarkat ja virheelliset henkilötiedot on poistettava tai oikaistava viipymättä (**täsmällisyys**)
 - Säilytettävä muodossa, josta rekisteröity on tunnistettavissa ainoastaan niin kauan kuin on tarpeen tietojenkäsittelyn tarkoitusten toteuttamista varten (**säilytyksen rajoittaminen**)
 - Käsiteltävä luottamuksellisesti ja turvallisesti (**eheys ja luottamuksellisuus**)
- Rekisterinpitäjän on myös pystyttävä osoittamaan, että tietosuojaperiaatteet toteutuvat tehokkaasti henkilötietojen käsittelyssä (**osoitusvelvollisuus**)

Sisäänrakennettu ja oletusarvoinen tietosuoja

- Sisäänrakennetun ja oletusarvoisen tietosuojan periaatteen (TSA 25 artikla) mukaan rekisterinpitäjän on toteutettava asianmukaiset tekniset ja organisatoriset toimenpiteet, joilla varmistetaan, että
 - ⇒ Tietosuojaperiaatteet otetaan riskiperusteisesti ja tehokkaasti osaksi henkilötietojen käsittelyä sisältäviä toimintoja jo käsittelytoimia suunniteltaessa ja jatkuvasti kaikissa henkilötietojen käsittelyn vaiheissa.
 - ⇒ Oletusarvoisesti käsitellään vain kunkin erityisen tarkoituksen kannalta tarpeellisia henkilötietoja.
- **Riskiperusteinen lähestymistapa**
 - ⇒ Rekisterinpitäjän on suhteutettava tietosuoja-asetuksen velvoitteet ja asianmukaiset suojatoimet henkilötietojen käsittelystä rekisteröidyn oikeuksille ja vapauksille aiheutuvaan riskiin.
 - ⇒ Kun henkilötietojen käsittelyyn todennäköisesti kohdistuu korkea riski, rekisterinpitäjän on tehtävä tietosuojaa koskeva vaikutustenarviointi.

Lasten erityisasema		
Riskin arviointi	TSA johdanto-osan 75 kappale	Todennäköisyydeltään ja vakavuudeltaan vaihtelevia luonnollisten henkilöiden oikeuksiin ja vapauksiin kohdistuvia riskejä voi aiheutua muun muassa silloin, kun käsitellään heikossa asemassa olevien luonnollisten henkilöiden, kuten lasten henkilötietoja.

Käsittelyn lainmukaisuus

- **Käsittelyn oikeusperuste (TSA 6 artikla)**
 - Rekisteröidyn suostumus
 - Sopimus
 - Rekisterinpitäjän lakisääteinen velvoite
 - Elintärkeiden etujen suojaaminen
 - Yleistä etua koskeva tehtävä tai julkinen valta
 - Rekisterinpitäjän tai kolmannen osapuolen oikeutettu etu
- **Eryististen henkilötietoryhmien** (esim. terveystiedot) käsittely on lähtökohtaisesti kielletty, ellei kiellosta ole säädetty poikkeusta tietosuoja-asetuksessa (TSA 9 artikla) tai erikseen unionin oikeudessa tai kansallisessa lainsäädännössä

Lasten erityisasema		
Tietoyhteiskunnan palveluihin liittyvä lapsen suostumus	TSA 8 artikla, tietosuojalaki 5 §	Kun henkilötietoja käsitellään suostumuksen perusteella ja kyseessä on tietoyhteiskunnan palvelujen (esim. sosiaalisen median palvelut, pelisovellukset) tarjoaminen suoraan lapselle, lapsen henkilötietojen käsittely on lainmukaista lapsen suostumuksella, jos lapsi on vähintään 13-vuotias. Tätä nuorempi lapsi tarvitsee huoltajan tai muun vanhempainvastuunkantajan suostumuksen tai valtuutuksen tietoyhteiskunnan palveluiden käyttöön. Lapsi voi kuitenkin käyttää neuvonta- ja tukipalveluja sekä ennalta ehkäiseviä palveluja ilman huoltajan suostumusta.
Oikeutettu etu	TSA 6 artiklan 1 kohdan f alakohta	Yksityishenkilön edut ja oikeudet ovat lähtökohtaisesti suojatumpia kuin rekisterinpitäjän. Henkilötietoja ei saa käsitellä oikeutetun edun perusteella, jos rekisteröidyn edut tai oikeudet syrjäyttävät rekisterinpitäjän tai kolmannen osapuolen edun. Tällainen tilanne voi olla esimerkiksi silloin, kun rekisteröity on lapsi.

Rekisteröidyn oikeudet

Rekisteröidyn oikeudet

Lasten erityisasema		
Informointivelvollisuus	TSA 12–14 artiklat, johdanto-osan 58 kappale. Ks. myös WP260 rev.01.	<p>Rekisterinpitäjän on toteutettava asianmukaiset toimenpiteet toimittaakseen rekisteröidylle henkilötietojen käsittelyä koskevat tiedot tiiviisti esitetystä, läpinäkyvässä, helposti ymmärrettävässä ja saatavilla olevassa muodossa selkeällä ja yksinkertaisella kielellä varsinkin silloin, kun tiedot on tarkoitettu erityisesti lapselle.</p> <p>Koska lapset tarvitsevat erityistä suojelua, kaikessa lapsiin kohdistuvaa tietojenkäsittelyä koskevassa tiedotuksessa ja viestinnässä on käytettävä niin selkeää ja yksinkertaista kieltä, että lapsen on helppo ymmärtää sitä.</p> <p>Jos rekisterinpitäjän kohderyhmänä ovat lapset tai jos rekisterinpitäjä tietää tai jos tämän pitäisi tietää, että lapset käyttävät rekisterinpitäjän tuotteita tai palveluja:</p> <ul style="list-style-type: none">• Rekisterinpitäjän tulisi varmistaa, että kielen sanasto, sävy ja tyyli on lapsille sopivaa ja luontevaa, jotta lapset ymmärtävät, että viesti tai tieto on tarkoitettu heille.• Kirjallisesti annettujen tietojen lisäksi voidaan hyödyntää esimerkiksi erilaisia kuvakkeita, sarjakuvia/piirrettyjä, piktogrammeja ja animaatioita.• Hyvin pienten tai lukutaidottomien lasten kohdalla tiedot voidaan kohdentaa myös lapsen vanhempainvastuunkantajalle.

Rekisteröidyn oikeudet

Lasten erityisasema		
Oikeus tietojen poistamiseen	TSA 17 artikla, johdanto-osan 65 kappale	Oikeus tietojen poistamiseen tulee kyseeseen erityisesti silloin kun rekisteröity on antanut suostumuksena lapsena, eikä ole ollut täysin tietoinen tietojen käsittelyyn liittyvistä riskeistä, ja haluaa myöhemmin poistaa tällaiset tiedot erityisesti internetistä. Rekisteröidyn olisi voitava käyttää tätä oikeutta siitä huolimatta, että hän ei enää ole lapsi.
Automatisoidut yksittäispäätökset ja profilointi	TSA 22 artikla, johdanto-osan 38 ja 71 kappaleet. Ks. myös WP251 rev.01.	Tietosuoja-asetuksen johdanto-osan mukaan lapseen ei saisi kohdistaa pelkästään automaattiseen käsittelyyn perustuvaa päätöksentekoa, mukaan lukien profilointia, jolla on häntä koskevia oikeusvaikutuksia tai joka vaikuttaa häneen vastaavalla tavalla merkittävästi. Koska sanamuoto ei näy TSA 22 artiklan säännöksessä, tietosuojayöryhmä on katsonut, ettei tämä muodosta tällaisen lapsiin kohdistuvan käsittelyn ehdotonta kieltoa. Tietosuoja-asetuksen johdanto-osan mukaan erityistä suojaa olisi kuitenkin sovellettava etenkin lasten henkilötietojen käyttämistä markkinointitarkoituksiin tai henkilö- tai käyttäjäprofiilien luomiseen. Automaattisen päätöksenteon ja profiloinnin kohdistaminen lapseen voi kuitenkin olla perusteltua esimerkiksi lapsen hyvinvoinnin turvaamiseksi. Tällöin rekisterinpitäjän on huolehdittava asianmukaisista suojoitoimenpiteistä.

Muita keskeisiä tietosuoja-asetuksen säännöksiä

- Tietoturvaloukkaukset (TSA 33–34 artiklat)
 - **Tietoturva** – Tietoturva on yksi tietosuojan toteuttamisen keino ja tarkoittaa muun muassa organisatorisia ja teknisiä toimenpiteitä, joilla varmistetaan tiedon luottamuksellisuus ja eheys, järjestelmien käytettävyys sekä rekisteröidyn oikeuksien toteutuminen.
 - **Tietoturvaloukkaus** – Tapahtuma, jonka seurauksena henkilötietoja tuhoutuu, häviää, muuttuu, henkilötietoja luovutetaan luvattomasti tai niihin pääsee käsiksi taho, jolla ei ole käsittelyoikeutta.
 - **Tietoturvaloukkausilmoitus** – Jos henkilötietoihin kohdistuu tietoturvaloukkaus, rekisterinpitäjällä on velvollisuus ilmoittaa siitä tietosuojavaltuutetulle. Myös rekisteröidylle on ilmoitettava loukkauksesta, jos se todennäköisesti aiheuttaa korkean riskin hänen oikeuksilleen ja vapauksilleen.
- Seloste käsittelytoimista (TSA 30 artikla)
- Tietosuojavastaavan nimittäminen, asema ja tehtävät (TSA 37–40 artiklat)
- Henkilötietojen siirrot kolmansiin maihin tai kansainvälisille järjestöille (TSA V luku)

Aihetoiveita hankkeen tuleviin tapahtumiin?

Käy vastaamassa kyselyyn Webropolissa

Lisätietoa

- [Tietosuojavaltuutetun toimisto, Henkilötietojen käsittely yhdistystoiminnassa -opas](#)
- [Tietosuojavaltuutetun toimisto, Usein kysytyä yhdistystoiminnasta](#)